

in epistolam II ad Corinthios. VII

lux p scientias fidei. **Ep̄. 5.** Eratis aliquādo tenebre nūc aut lux in domino ꝛc. Illi vero tenebre sunt p ignorantia puer. **4.** Mala impior tenebrosa ꝛc. **Unde dñs a pncipio diuisit lucem a tenebris vt dicitur Gen. 1.** Quantū vero ad causam efficientem dicit. **Que autē conuentio xpi ad belial? Quasi dicat. Vos estis serui xpi ꝛ membra eius.** 1. corin. 12. **Vos estis corpus xpi. illi autē sunt membra diabol.** Et dicit diabol? belial absq iugo. qz noluit subijci iugo dei **Iere. 2.** A seculo fregisti ꝛc. **Qz autē nō possit eē cōuentio xpi ad belial patet ex verbis xpi. Jo. 14.** Venit pnceps mundi huius ꝛc. et etiaz ex verbis diaboli. **Mar. 8.** Quid nobis et tibi iesu ꝛc. **Alia distinctio est qm ad statum et hoc qm ad duo scz qm ad statū fidei et fm hoc dicit. **But que pars est fidelis ꝛc. Quasi dicat nō eas dem est pars virtuos. qz pars fidelis est ipse deus que habet premiū et vt finem sue beatitudinis p̄. Dñs pars beatitudinis ꝛc. Sed pars infidelis sunt bona terrena. Sap. 2.** Hec est fors nostra ꝛc. **Martb. 24.** Diuidet eum et partes ꝛc. Item quantū ad statū gratie et fm hoc dicit. **Quis autē consensus ꝛc. qm dicit. Non est aliqua conuenientia templo dei et idolis. Unde vos estis templū dei p gratia. 1. corin. 3.** Templū dei estis ꝛc. et. **6.** Nescitis qm membra vestra templa sunt ꝛc. **Non debetis q̄ comunicare cū infidelib? qui sunt templa idolor. Sed notandū qz dñs p̄hibet p ezechielem q̄ in templo dei nō colant idola. Ezech. 26.** Multo q̄ magis p̄hibent hoies quoz aie sunt templum dei ne violant illa p p̄icipationez idolor. 1. corin. 3. **Si quis templum dei violauerit ꝛc. Consequenter cum dicit. Vos enim estis ꝛc. confirmat rationez propositam p auctoritate. Et circa hoc duo facit. Primo em̄ confirmat qd̄ induxit rōne amonitionis. Secūdo vero confirmat ipsam amonitionē ibi. **Propter qd̄ eritis ꝛc. Circa primū duo facit. Primo resumit qd̄ p̄bare intendit. Secūdo vero inducit auctoritatē ad ppositū ibi. Sicut dicit dñs qm ꝛc. Dicit q̄. Recte dico qz nō ē sensus tēplo dei cum idolis id ē nō debetis sū eis p̄cipare. qz vos estis templum dei viui ꝛ non mortui sicut idolatre ad hoc p̄hāndū adducit auctoritatē p̄hans hoc ipsum per vsum templi. vltus em̄ tēpli est vt deus habitet in eo. Hā templū est locus dei ad habitandū sibi consecratus p̄. Dñs in templo sancto suo ꝛc. **Que quidē auctoritas sumitur ex Leuit. 26.** que talis est. **Ponā tabernaculū meum in medio vestri ꝛc. In qua auctoritate quattuor tāgit qm ad hunc vsum p̄inet. Primo p̄inet ad gratiā operationū qd̄ est deū esse in aliquo p̄ grām. Et hoc est quod dicit. **Inhabitabo in eis scz in sanctis per grām excolens eos. licz autē de? in omnib? reb? dicat esse p̄ presentia potestiam ꝛ essentia: non tñ dicit in eis inhabitare. sed in solis sanctis p̄ grām. Cuius ratio est: qz deus est in omnib? rebus p̄ suam actionē in q̄tum coniungit se eis vt dans esse et cōseruās in esse. In sanctis autē est p̄ ipsoꝝ sanctorū operationē q̄ attingunt ad deū. ꝛ quodāmo cōprehendūt ipm q̄ est diligere ꝛ cognoscere. Nam diligens ꝛ cognoscens d̄ se hēre cognita ꝛ dilecta. Secūdo p̄inet ad grāz cooperationē q̄ scz p̄ficiunt sancti auxilio dei. et q̄tuz ad hoc dicit. **Inambulabo in eis id ē p̄mouebo eos de virtute in virtutem. Nam sic p̄fectus sine gratia dei esse non potest. 1. corin. 15.** Gratia dei sum id qd̄ sum. **Nam sicut grā operans facit nos esse aliquid in esse iusticie: ita ꝛ grā cooperans facit nos in ipso esse p̄ficere. Tertium p̄inet ad dei beneficium ꝛ hoc vel p̄tentionis p̄ p̄uidentiā. ꝛ hoc tāgit dicit: **Ego ero illoꝝ deus id ē p̄uidentiā mea p̄regā eos p̄. Beatus popyl? cui? dñs ꝛc. Vel beneficiū remunerationis. vt sic dicat. **Ero illoꝝ deus id ē dabo eis meisum in mercedē gen. 15.** Ego ero merces tua ꝛc. **Et heb. 11.** Non confundit deus eoz vocari deus. Quartū p̄inet ad**************

debitum cultū ꝛ seruitiū sanctorū. et qm ad hoc dicit: **Et ipsi erunt mihi in populū. id ē me colēt et mihi obedient vt mei ꝛ non alterius p̄. Vos autē populus eius ꝛ oues ꝛc. Vel possunt ad presentia corporalem referri. ꝛ tūc exponit sic. **Qm inhabitabo in illis p̄ carnis assumptionez Jo. 1.** Verbum caro factū est ꝛc. **Et ambulabo inter illos corporaliter cum eis cōuersando Bar. 3.** Post hec in terra visus est ꝛc. **Et ero illoꝝ deus p̄ gloria Deut. 4.** Nō est alia natio tam grandis ꝛc. **Et ipsi erunt mihi populū id ē p̄ fidē me colent. Consequenter cū dicit. p̄pter qd̄ eritis ꝛc. Confirmat ipsam amonitionē p̄ aliā auctoritatē. Et circa hoc duo facit. Primo cōfirmat ipsam amonitionē p̄ auctoritatē. Secūdo ostendit p̄mū p̄missum seruanti bus monitionem ibi. **Ego recipiā vos ꝛc. Dicit q̄ p̄p̄ qd̄ id ē qz estis templum dei exire de medio eoz. Et sumitur de Esa. 52.** Recedite recedite inde ꝛ pollutū nolite tāgere. **Ubi tria dicit. Exite. sepamini. ꝛ imundū nolite tāgere. qz tripliciter debem? nos habere ad infideles. Primo vt exeamus ab eis relinquendo peccata. Zach. 2.** **o. o. fugite d̄ terra aquilonis ꝛc. Sed donatiste dicit qz debemus corporaliter deserere malā societate qd̄ non est verū. Unde qd̄ ap̄lus dicit intelligendū est de separatiōe sp̄ia: li. et ideo sic exponit. **Exite sp̄ialiter non sequēdo vitem eoz. Lañ. 2.** Sicut lilium inter spinas ꝛc. **Et hoc ideo vt vitem? ipas p̄tōꝝ occasiones ab eis datas. Et ideo dicit Sepamini id est longe ab eoz consensu sitis. Martb. 10.** Veni em̄ separare ꝛc. **Humert. 16.** Recedite a tabernaculis hoim impioꝝ ꝛc. **Tertio vt arguamus eos cum male agunt. Et ideo dicit imundū ne tetigeritis scz p̄sentientes eis in malis. Ro. 2.** Non solum q̄ faciūt ea: s̄ et q̄ p̄sentiant ꝛc. **Ep̄. 5.** Nolite cōmunicare operibus instructiois. **Et hoc qz qui tangit pices ꝛc. Ecc. 13.** Premiū autē res p̄missum seruantibus monitionē est duplex. scz diuina familiaritas. ꝛ diuina adoptio. **Diuina familiaritas quia ego recipiā vos. Quasi dicat. Secure exeat qz ego recipiam vos in meos. p̄. Qm pater me? et mater mea ꝛc. p̄. Beatus que elegisti ꝛc. Esa. 42.** Ecce seru? me? ꝛc. **Sz diuina adoptio qz adoptat nos in filios qz dicit. Et ero vobis in patrem. et vos eritis mihi in filios Ro. 8.** Non accepistis ꝛc. **Et dicit filios q̄tum ad p̄fectos. ꝛ filias q̄tum ad imp̄fectos. et hoc sumit de. 2. reg. 7.** vbi dicit de salomone. **Ego ero ei in patre. ꝛc.********

Capitulū septimū.

Has igitur habentes p̄missiones carissimi. mundemus nos ab omni inq̄namento carnis ꝛ sp̄is. p̄ficiētes sanctificationē in timore dei. **Capite nos. Neminē lesim? neminē corrupim?. neminē circūuenim? Nō ad condemnationē vestrā dico. **Prediximus em̄ qz in cordibus nostris estis ad cōmoriendū ꝛ ad cōuiuendū****

Donuit ap̄ls corinthios qualiter se in futuro debeāt habere: hic cōmēdat eos de bonis p̄teritis. **Sz vt fiat qdā continuatio p̄teritorū ad futura: primo concludit amonitionez. Secūdo vero cōmēdat eos ibi. **Multa mihi si ducta ꝛc. Circa primū tria facit. Primo ponit amonitionem. Secūdo inducit exemplum sui ipsius ad amonitionem seruandam ibi. **Capite nos ꝛc. Tertio ponit amonitionem intentionem ibi. Non ad condemnationē vestram ꝛc. Circa primum tria facit. Primo ponit motiū ad obseruantiam amonitionis. et hoc est p̄missio eis facta. **Et ideo dicit. **Has igitur habentes p̄missiones carissimi scilicet qz deus habitet in nobis et recipiat nos ꝛc.**********

Explanatio sancti Thome

Secundo ponit amonitionē cū dicit **Uidem?** 2c. Et hoc ideo qz pmissiones iste non dant nisi mūdis. et ideo mūdenus nos ab omni inquinamento carnis et spūs id ē carnaliū et spūaliū vitiōz **1. 52.** **Udamini** q fertis vasa dñi 2c. **Ubi sciendū est** q omne peccatū qd consumat in delectatiōe carnis: est carnale. illud vero qd consumat in delectatione spūs: est spūale. **Et inde est** q peccata carnalia si considerent q̄tū ad sui cōsumationē sunt duo tm scz gula et luxuria. cetera vero pctā sunt spūalia. **Si vero cōsiderent** quantū ad sui originē sic oīa peccata possunt dici carnalia. qz omnia ex conceptione carnis originez habēt et hoc modo loquit ad **Gal. 5.** **Manifesta sunt aut opa carnis** 2c. **Tertio ponit** modū implēdi amonitionē ibi. **Perficientes** 2c. **Possit etiam aliquis dicere.** **Hūquid nō sum?** mundati in baptismo? **Et ideo addit** p̄ficientes sanctificationem id est p̄ficiū emundationē inchoatā in baptismo **Sanctus est idem est** q mundus? **Leuit. 11. et. 19.** **Sancti estote** qm̄ ego sanctus sum 2c. **Perficiam?** in qz qz p̄bi conati sunt p̄ficere et non potuerunt. qz nō potuerūt oīa peccata vitare. **q̄tūcūqz em̄ aliq̄ peccata vitaret et exerceret** actus virtutum. adhuc tñ remanebat in eis peccatum infidelitatis. **Et ideo in vero cultu dei solum p̄fici emūdatio.** et hoc est qd dicit. **In timore id ē in cultu dei** **Eccl. 25** **Timor dñi 2c.** **Sed contra** **Col. 3.** **Sup om̄ia charitates** habentes q̄ est vinculū p̄fectionis. **Non igit p̄fici sanctificatio in timore dei: sed in charitate dei.** **Respondeo** dicendum est qz hic loquit de timore filiali q̄ est charitatis effectus: et nō de seruilī qui contrariat charitati. **Dicit aut** in timore vt doceat nos habere affectum ad deum cum q̄dam reuerentia et sollicitudine. **Amor em̄ causat** securitatem que q̄nqz negligentia parit. sed qui timet semp est sollicitus. **Consequenter cū dicit.** **Capite nos** 2c. in exemplum se prebet. **Quasi diceret.** **Accipite nos** in exemplū **1. corin. 11.** **Imitatores mei estote** 2c. **Ego em̄ mibi caui** ab imundicia p̄ sanctificationē. qz neminē lesi? **Ubi notā** dum qz tripliciter potest aliq̄s ledere. primū. et nullo istoz modoz lesit aliq̄. **Primo in p̄sona.** et q̄tū ad hoc dicit. **Neminē lesim?** scz in p̄sona sicut faciunt mali dñi. **Dicit. 3.** **Violenter tollitis pellem eoz** 2c. **Secundo q̄tū ad famā** inducēdo eos vel exemplo vel p̄suasionibz ad malum. et quantum ad hoc dicit. **Neminem corruptum** **1. corin. 15.** **Corruptū bonos mores.** **Tertio q̄tū ad subtrahēdoz bonoz.** et q̄tū ad hoc dicit. **Neminē circumuenim?** id est in bonis fraudauim? **1. tessal. 4.** **Ne q̄s circumueniat** 2c. **Consequenter cum dicit.** **Non ad condemnationē vestram** 2c. aperit suam intentionē. **Quasi dicat** nō dico hoc condemnando vos: sed vt emendemini. **Mala em̄ p̄terita** p̄pter duo consueuerūt cōmemorari. **Aliquādo ad condemnationē:** et hoc q̄n non est ultra spes correctionis. **Aliq̄n autē ad emendationē** vt scz corrigat. et hoc modo loquit hic. **Non ad condemnationē vram** 2c. **1. corin. 4.** **Hec ad vtilitatē vram** dico 2c. **Et ratio huius est.** qz gaudeo de bono vestro: **predixi em̄ qz vos estis** 2c. **3. 3.** **Ep̄la nostra** vos estis scripta in cordibz nostris **phil. 1.** **Eo qz habeam** vos 2c. **Estis inq̄ in cordibus nostris** scz ad cōmōriendū et ad conuincēdū. **Qd potest intelligi** de morte culpe et de morte naturali. **De morte culpe** vt non intelligat qz nos simus parati ad cōmōriendū vobiscū id est q̄n vos peccatis nos volum? peccare. sed qz mortem culpe vram eo dolore accipimus quo nrām. **2. corin. 11.** **Quis infirmat** et ego nō infirmor. **1. corin. 15.** **Quotidie morior** 2c. **Et ad conuincēdū** qz ita gaudeo de bona vita vestra in gratia sicut et de nostra. **De morte vero naturali** vt intelligat ad cōmōriendū id est paratus sum mori p̄ vobis. **infra. 12** **Libentius impendar et superimpendar** 2c. **Et ad conuincēdū** id est vt desideret vos esse socios in vita eterna. **2.**

Li. 2. Si cōmōrtui sum? et cōuicem?

Lectio secunda:

Multa mihi fiducia est apud vos. multa mihi gloriatio p̄ vobis. **Repletus** sum consolatione: supabundo gaudio in omni tribulatione nostra. **Nam et cum venissemus in macedoniā:** nullam requiem habuit caro nostra: sed omnē tribulationem passi sumus. **Solis pugne:** intus timores. **Sz qui consolatur humiliter cōsolatus est** nos deo in aduentu titi. **Non solum aut in aduentu eius:** sed etiam in consolatione in qua consolatus est in vobis referens nobis vestrū desiderium: vestrū sc̄tum: vestrā emulationē p̄ me. ita vt magis gauderē. **Quoniā si contristati vos in epistola non me penitet** **Et si peniteret videns qz epistola illa et si ad horam vos contristauit.** nunc gaudeo nō quia contristati estis. sed quia contristati estis ad penitentiam.

Apostolus posuit supra amonitionē ex premissis conclusam: hic subdit suam cōmendationē. **Et circa hec duo facit.** **Primo ponit** eoz cōmendationē. **Secundo ipsas ex** ponit ibi. **Nam et cum venissem** 2c. **Cōmendationē autē** istoz ponit ostendendo affectum suū q̄ confurgit ex bonis operibz que corinthiis faciebant. **Consuevit em̄.** **q̄duplex** affectus in cordibz diligentū confurgere ex bonis q̄ dilecti operant. et hos quatuor se ap̄tus cepisse de eis ostendit. **Et primo affectū fiducie.** **Unde dicit.** **Multa mihi fiducia est apud vos.** **In q̄tum scz cōfido** qz q̄ bene cepistis semp p̄ficietis in melius. **Unde ex bonis auditis de vobis spero** maiora in futurū. **phil. 1.** **Cōfido de vobis** qz q̄ cepit opus bonum 2c. **Dab. 6.** **Cōfidim?** de vobis charissimi 2c. **Et hec fiducia bona est et salubris** **Deb. 10.** **Noli te amittere fiduciam** 2c. **Secundo ex hoc concipit affectū gloriationis.** **Ex quo em̄ quis bona amici sicut sua diligit.** cōsequens est vt de bonis amici sicut de p̄p̄is gloriē. **Et hoc specialiter.** qm̄ ipse est causa illoz bonoz. sicut magister est causa doctrine discipuli. **Et ideo dicit.** **Multa mihi gloriatio p̄ vobis est** 2c. **puer. 10.** **Gloria patris filius sapiens.** **Tertio ex p̄dictis concipit affectum consolationis** qm̄ ei q̄ letat et gloriat de bonis suis vel amici habz remedium contra tristitias. **Consolatio em̄ est remediū contra tristitias.** **Naturale aut est qz semp delectatio et gaudium tristitiae opponit.** **Et s̄m p̄m** **Ois delectatio** debilitat vel totaliter tollit tristitiam. **Si delectatio sit contraria tristitiae:** totaliter absorbet tristitias. **Si autē nō sit p̄traria** debilitat et diminuit eam. **Et inde est qz q̄n quis est in tristitia** q̄ncūqz nūciat sibi aliqua leta diminuit tristitia. **Et ideo qz audit leta de corinthiis dicit.** **Repletus sum** consolatione: audita scz correctione vestra. **3. 1.** **Sicut absidit xpi** passiones 2c. **phil. 2.** **Si qua consolatio** 2c. **implete gaudium meū** 2c. **Quarto confurgit ex p̄dictis affectus exuperantis gaudij.** licz em̄ ex aliquibz delectationibz diminuat tristitia: non tñ totaliter tollit nisi gaudij sit magnū. **Quāuis aut ap̄tus multas tribulationes sustineret.** qz tñ multū gaudēbar de bonis corinthioz: ideo nō solum nō absorbebat tristitia totaliter. sed etiam supabundabat gaudio. **Et ideo dicit.** **Supabundo gaudio** in omni tribulatione nostra id est gaudij meum supat oīm tribulationē que

in epistolam II. ad Corinthios. VII.

erat in antio meo. 1. thessal. 2. Que est enim spes nostra aut gaudium etc. Ro. 12. In tribulatione patientie. Consequenter cum dicit. Nam cum venissem etc. exponit suam commendationem. Duo aut dixerat. scilicet se accepisse gaudium et habuisse tribulationem. Primo ergo manifestat suam tribulationem. Secundo vero suam consolationem ibi. Sed quod consolatur etc. Tribulationem autem aggravat ex duobus scilicet ex subtractione remedii cum dicit. Nam et cum venissem etc. quasi dicitur. Vere tribulationem habeo: quod in nullo consolator. Nam cum venissem macedoniam nullam requiem habuit caro nostra. hic facit mentionem de persecutione quam passus est in macedonia quando liberavit ancillam phrygonisam: ut legitur act. 16. Dicit autem nullam requiem habuit caro nostra. et non dicit spiritus noster. quod sancti semper habent pacem spiritus: cum etiam in adversis animam que in corpore patitur spe futuri premij quiescat. Quod multa sustineat affectui carnis contraria. Et multiplicitate vero tribulationum aggravat cum dicit. Quoniam tribulationem passi sumus id est omne generum tribulationis finem corpus et finem animam supra. 4. In omnibus tribulationem patimur etc. Ro. 16. In modo pluram etc. Et quod omne tribulationem passus fuerit exponit sequenter cum dicit. Foris pugnetur: intus timores. Foris id est extra me ipsum pugne persecutionum. sed tamen intus id est in corde est timor de malo: tamen mens persecutionem in futuro. Deut. 32. Foris vastabat eos gladius etc. Sed contra. puer. 28. Iustus quasi leo confidens absque terrore erit. Rideo. est sine timore spiritum ad spiritum: non tamen spiritum ad carnem. Vel foris id est extra ecclesiam pugne illate ab infidelibus. sed intus timores ne scilicet illi qui intra ecclesiam sunt excidant a fide. propter peccatores. Ut foris id est in manifesto pugnetur: quibus impugnantur a manifestis inimicis. Intus timores qui iniunguntur nobis ab illis qui dicunt se amicos et non sunt. quod ut dicit boetius de consolatione. Nulla pestis efficacior ad nocendum quam famulari inimicus. Matth. 10. Inimici hominis domestici eius. Et ceteros sequenter cum dicit. Sed qui consolatur etc. ponit materiam sue consolationis quam extollit ex duobus scilicet ex gratia presentia tyri. et ex consolatione tibi ibi. Non solum autem etc. Dicit ergo. licet hic graviter afflicti fuerim. sed quod deus consolatur humiles consolatur est etc. Cuius presentia vix te mihi gratissima est. et in adiutorium. s. i. Qui consolatur nos in omni tribulatione nostra. Dicit autem qui consolatur humiles. quod supposito non consolatur: sed eis resistit ut dicit Jac. 4. et. 1. etc. 5. Consolat autem humiles dando eis gratiam que est consolatio spiritus sancti. Esa. 61. Et consolaber omnes lugentes etc. Non solum autem etc. hic ponitur alia materia consolationis apostoli scilicet consolatio tyri. Et materia huius consolationis est duplex. Prima emendatio corinthiorum: quam habuerunt in presentia tyri. Secunda est de vobis corinthiorum: quam ostendit ad titum ibi. In consolatione autem vestra etc. Circa primum duo facit. Primo ponit consolationem de penitentia corinthiorum. Secundo exponit quendam que dixit ibi. Contristati enim estis etc. Circa primum tria facit. Primo ponit consolationem tyri. Secundo materiam consolationis ibi. Referens nobis etc. Tertio effectum consolationis in mente apostoli ibi. Ita ut magis gaudere etc. Dicit ergo. Non solum consolatur nos deus in adventu tyri. sed etiam in consolatione qua ipse tyrius consolatus est de vobis et in vobis. Et huius consolationis materia est. quod ipse tyrius consolatus est referens nobis vestrum desiderium etc. Ubi tria ponit laudabilia propter tria reprehensibilia que fuerunt in eis. Fuerunt enim pigri ad bonum. et contra hoc dicit. Referens nobis vestrum desiderium de proficiendo in melius. Item erant parvi ad malum. et contra hoc dicit. Nostrum stertim scilicet de peccatis commissis. Iere. 6. Luctus vniuersi facit etc. Item erant faciles deceptioni pseudorum et contra hoc dicit. Vestram emulationem contra pseudos habitis pro

amore mei. Nam autem emulabimini contra me pro eis. Consequenter cum dicit. Ita ut magis etc. ponit affectum conceptum ex consolatione tyri. quod quidem affectus est gaudium. Unde circa hoc tria facit. Primo ponit conceptum gaudium. Secundo ostendit sue estimationis imitationem. Tertio subdit rationem gaudij. Dicit ergo in tantum gauisus sum de his que titus retulit mihi ita ut magis gaudere de hoc quam de tribulatione mea voluerim. Nam spiritualia preferenda sunt temporalibus. Vel ut magis gaudere de hoc quam contristari vel doluerim olim. Peccauerant enim faciendo fornicationes et apulus increpauerat eos ut patet in prima epistola. 5. et. 6. Tunc autem incertus erat apulus quem euentum deberet habere illa tristitia: bonum scilicet an malum. Et ideo dubitans penituit. sed videns postmodum quod bonum inde puerat gaudere: ideo dicit. Nam et si contristati vos increpando in prima epistola non me penitet modo. quod correcti estis et si olim peniteret quoniam scilicet eram incertus. vtrius tristitia induceret vos ad correctionem vel desperationem. videns quod epistola illa et si ad horam vos contristauit nunc gaudeo quod estis conuersi. Et rationem gaudij assignat: quod non gaudeo de hoc quod contristati estis: sed de effectu scilicet de correctione. quod scilicet contristati estis non ad desperationem sed ad penitentiam. sicut medicus non gaudet de amaritudine medicine. sed de effectu scilicet de sanitate supra. 6. Quasi tristes semper autem gaudentes.

Lectio tertia.

Contristati enim estis secundum deum ut in nullo detrimentum patiamini ex nobis. Que enim finem deum tristitia est penitentiam in salutem stabilem operatur: seculi autem tristitia mortem operatur. Ecce enim hoc ipsum finem deum contristari vos quantam in vobis operatur sollicitudinem. sed defensionem sed indignationem. sed timorem. sed desiderium. sed emulationem. sed vindictam. In omnibus exhibuistis vos incontaminatos esse nec gocio.

Proposita consolatione apostoli et tyri de tristitia corinthiorum eo quod fuerit ad penitentiam et non ad desperationem: hic colliguntur huius consolationis ratio assignatur: eorum tristitiam commendando. Et circa hoc duo facit. Primo enim commendat eorum tristitiam. Secundo ex hoc concludit propositum ibi. Et si scripsi vobis etc. Commendat autem corinthiorum tristitiam ex duobus. Primo ex causa. secundo ex effectu ibi. Que enim tristitia est etc. Causa autem ex qua commendat eorum tristitia hec est. quod est finem deum. Et ideo dicit. licet ad horam contristauerim vos per epistolam: tamen nunc gaudeo id est quod contristati estis finem deum. Ubi sciendum est quod tristitia et gaudium et communitur omnis affectio ex amore causatur. Tristat enim quod quod carum eo quod amat. Qualis autem est amor talis est tristitia ex amore causata. Est autem duplex amor. Animo quo diligit deus. et ex hoc causatur tristitia: que est finem deum. Alius est quo amat seculum. et ex hoc causatur tristitia seculari. Amor quo diligit deum facit nos libenter seruire deo. sollicite querere honorem dei: et vacare deo vultate. Et quod peccando impedimur a seruitio dei. ideo ei non vacamus nec eius honorem querimus. Ideo amor dei causat tristitiam de peccato. et hec est tristitia finem deum. que quidem tristitia non fuit vobis ad malum nec ad detrimentum: sed potius ad fructum et meritum. Et ideo dicit. Et in nullo detrimentum patiamini ex nobis. quod non solum bona et grata que vobis impendimus: vobis profunt. sed etiam hoc ipsum quod vos corrigimus et contristamus. Heb. 12. Omnis disciplina ius

Explanatio sancti Thome

presenti **re.** **Consequenter** cum dicit. **Que est tristitia** **re.** commendat eorum tristitia ex effectu quod quid est premii vi-
re eterne. **Et** circa hoc duo facit. **Primo** enim ponit effectum
in generali. **Secundo** experimentum specialiter in eis conse-
curum ibi. **Ecce enim hoc ipsum re.** **Circa** primum duo facit.
Primo enim ponit effectum tristitie que est finis mundi. **Secun-**
do ponit effectum tristitie que est finis mundi ibi. **Seculi autem**
re. **Dicit** ergo primo. **Dico** quod tristitia nostra non fuit vobis
verrumentum. **Enim** id est quod tristitia que est finis mundi operatur
penitentiam. penitentiam autem dico in salutem stabilem id
est sempiternam que est salus stabilis et est beatorum. de qua
1. Cor. 13. 49. **Salus** autem mea in sempiternum erit. **Et** hanc ope-
ratur penitentiam. **Matth. 3.** **Agite** penitentiam: ap propinquabit
ei regnum celorum. **Et** dicit stabile ut excludat salutem re-
po-
ralem que est transitoria et communis ipsis hominibus et iumentis.
de qua in ps. **Domine** et iumenta saluabis domine re.
Sed contra hoc quod dicit quod tristitia que est finis mundi peniten-
tiam operatur videtur esse quod ipsa tristitia finis mundi est peni-
tentia. **Penitere** enim est tristari de malo et secundum deum.
Non ergo operatur penitentiam. **Unde** dicendum est quod
penitentia habet tres partes. quarum prima pars est tristitia scilicet
dolor et compunctio de peccatis. **Alie** due sunt confessio et
satisfactio. **Cum** ergo dicit quod tristitia operatur penitentiam.
Intelligendum est quod compunctio seu dolor de peccato operatur
in nobis penitentiam id est alias partes penitentie scilicet confes-
sionem et satisfactionem. **Vel** dicendum est quod tristitia finis mundi
est compunctio et penitentia. quod penitentia est de proprio pec-
cato. sed tristitia quis finis mundi et de peccatis propriis et de
alienis. **Sic** ergo effectus tristitie que est finis mundi est salus eterna.
effectus vero tristitie que est finis mundi est mors. **Quia** enim
qui diligit seculum inimicus dei constituitur ut dicit **1. Cor. 4.**
Ideo ex amore seculi mors causatur. **Tristitia** enim finis mundi
quis non quod peccatis dei offendit. sed deprehensus in pec-
cato puniatur de eo et detegitur. **Et** hec tristitia est vitanda in
peccatis **1. Cor. 30.** **Tristitia** longe facite re. **Consequenter**
manifestat effectum penitentie per experimentum sumptum in ipsis cum
dicit. **Ecce enim hoc ipsum re.** quasi dicat. **Verum** salutem istam
bibilem. quod experimentum patet quod in nobis multa que ad salutem
ducunt operatur. **Ponit** autem sex ad hoc pertinencia. quarum
vnum est generale scilicet sollicitudo. quam enim homo est in leuitia
defacili committit aliquas negligentias. sed quando est tris-
titus et in timore sollicitatur. **Unde** dicit. **Ecce** enim scilicet in vos
bis experti estis hoc ipsum scilicet finis mundi contristari vos quas-
tam in vobis operatur sollicitudinem ad vitandum mala et ad
faciendum bona. **Mich. 6.** **Indicabo** tibi o homo quid sit bonum
re. **Et** infra sollicitum re. **Alia** vero sunt specialia quod
rum quedam pertinent ad effectum interiorum. quedam ad actus
exteriorum. **Foris** vero que pertinent ad effectum exteriorum que-
dam sunt ad peccati remotionem: quedam vero ad boni ad-
ceptionem. **Nam** verus penitens debet recedere a malo et
facere bonum. **Quantum** autem ad remotionem mali ponit tria.
Primum est ut desistat facere malum. et primum ad hoc dicit.
Sed defensionem. contra illos que nos ad malum inducunt. **1. Cor.**
Pe. 5. **Cui** resistite fortes in fide. **Vel** finis mundi. ut contra
pseudo me defendatis. **Ep. 6. 11.** **Accipite** armaturam dei re. **Secundum** est quod homo indignetur contra se per peccata que
fecit. et primum ad hoc dicit. **Sed** indignationem. **Indignatio**
autem sui operatur tristitiam finis mundi. **1. Cor. 6. 3.** **Indignatio** mea
reconciliata est mihi. **Tertium** est quod sit in continuo timore de
futuro ut caueat. et primum ad hoc dicit. **Sed** timorem de re-
sidiuo ne scilicet in futuro similiter contingat. **1. Cor. 2. 25.** **Timor**
vni omnia re. **Quantum** autem ad boni adceptionem duo ponit.
Primo desiderium quod ad bonum afficit et primum ad hoc dicit
Sed desiderium quod bonum facere affectetur. **1. Cor. 11.** **Desiderium**
iustorum omne bonum. **Secundo** emulationem bonam que bonos imi-
tari conatur. et primum ad hoc dicit. **Sed** emulationem ut scilicet re

alios bonos imitemini. **1. Cor. 14.** **Secundum** caritatem emu-
lamini carissimam meliorem. **Foris** vero que pertinent ad exteri-
orem actum duo ponit. **Primum** est ut vindicent in seipsis
quod peccauerunt et hoc velle est. **Cum** enim omne malum neces-
sarium sit puniri vel ab hoste vel a deo: si hoc non puniunt me-
lius est quod homo malum in se puniat quod fecit quod deus. quod ut
dicit **Heb. 10.** **Horrendum** est incidere in manus dei re. **Et**
primum ad hoc dicit. **Sed** vindicta id est quod peccantes puni-
tis et etiam vos ipsos. **1. Cor. 9.** **Castigo** corpus meum re.
1. Cor. 26. **Iustitia** non fecimus re. **Secundum** est quod totaliter abs-
tineat a malo. **Et** ideo dicit. **In** omnibus exhibuistis duce
scilicet sine incontinentiam esse negotio scilicet christiano. **1. Cor. 6.**
In omnibus exhibeant re. **Ep. 1.** **Elegit** nos ante mun-
di constitutionem ut essemus sancti et simplices. **Ambulans** in via
immaculata re. **Vel** negotio de quo scilicet correcti estis pura
de favore que dedistis fornicatori. sed postmodum puni-
endo et condemnando ipsius ostendistis vos in hoc inconti-
nentes esse.

Lectio quarta.

Igitur et si scripsi vobis non propter eum
qui fecit iniuriam. nec propter eum qui
passus est. sed ad manifestandam solli-
citudinem nostram quam habemus pro vobis
coram deo. **Ideo** consolari sumus. **In** conso-
latione autem nostra abundantius magis gauisus
sumus super gaudio titi. quia relictus est spi-
ritus eius ab omnibus vobis. **Et** si quid apud
illum de vobis gloriatus sum: non sum confu-
sus. sed sicut omnia vobis in veritate locuti
sumus. ita et gloriatio nostra que fuit ad ti-
tum veritas facta est. **Et** viscera eius abun-
dantius in vobis sunt. **reminiscetis** omnium
vestrum obedientiam. quomodo cum timore et
tremore excepistis illum. **Gaudeo** et in omni-
bus confido in vobis.

Hic assignata ratione quare gaudet apostolus de ipsorum tristi-
tia: consequenter inducit conclusionem suam: in qua duo facit.
Primo enim ostendit intentionem suam quam habuit in scri-
bendo. **Secundo** manifestat gaudium quod habuit de ipsorum
correctione ibi. **Ideo** consolari re. **Dicit** ergo primo. **Ex** quo
incontaminati estis. igitur appetet et si scripsi vobis per epistolam
inrependendo: non scripsi propter eum tamen qui fecit iniuriam ince-
stu maculando cubile patris sui ut dicit **1. Cor. 5.** **Hec** pro-
pter eum tamen qui passus est scilicet propter patrem quasi non propter
zelum vindicte solum: sed hoc feci ad manifestandam solli-
citudinem nostram quam pro vobis habemus. id est ut sciretis quod
solliciti sumus pro vobis. et hoc dico coram deo ut sit iuramentum
tuum. **Id** est deo teste. **Vel** ad manifestandam coram vobis deo scilicet de om-
nibus sollicitudinem nostram. **Col. 2.** **Volo** vos scire quare
sollicitudinem re. **Vel** aliter. **Non** scripsi tantum propter eum
qui fecit iniuriam ut scilicet corrigere. **Vel** propter eum qui pas-
sus est ut placere: sed ad manifestandam re. ut scilicet vos qui in-
dignati fuistis pro contumelia et pena inflata fornicatori re-
conciliare vini deo. **Consequenter** concludit gaudium quod ha-
buit de eorum correctione cum dicit. **Ideo** et consolari su-
mus re. quasi dicat. **Quia** hoc consecutus sum ex eo quod scri-
psi scilicet quod estis correcti: ideo consolari sumus id est con-
solationem accepimus. **Gaudium** enim hominis est cum acquirit
quod cum desiderio intendit. **1. Cor. 13.** **Abundantius** autem re.
Consequenter cum dicit. **In** consolatione autem re. ponit
secundam causam sue consolationis que sumit ex deuotione

in epistolam II. ad Corinthios. VIII.

quam ostēderūt ad rym. Et circa hoc tria facit. **P**rimo ponit gaudium suū de gaudio titi conceptum. Secundo gaudij rōnem assignat ibi. Et si quid apud illū etc. Tertio maiorem gaudij titi assignat ibi. Reminiscētis omnium vestrum etc. Dicit ergo primo. Gausi sumus de correptione vestra. aut id ē sed in consolatione nostra abundantius magis gausi sumus quā turbati fuerim de tribulatione sup gaudio titi. Vel magis gausi sumus id est magis gaudia attulit consolationi nostre gaudium titi. et hoc quod relictus ē spūs eius. Tunc enim reficit animus prelati quādo subditi eius sunt obedientes ei et eum reuerent. philem. Refice viscera etc. Refectus in quā ab omnibus vobis. quod omnes vel correcti estis vel est spes correptionis. Rationē aut huius gaudij assignat quā ad duo. Unum est ex parte apli. quod scilicet ipse inuentus est verax. Nam apud comendauerat corinthios tū ante quā iret ad eos. Quia nō nūc ita inuenit titus sicut apud dixit. gaudet apud verba sua vera fuisse. Et hoc est quod dicit. Et si quid apud illum de vobis gloriatus sum comendando vos. Dicit aut gloriatus sum: quod gloria apostoli erat bonum illorum. Non sum pfusus id ē non erubescō me falsa dixisse. Quādo enim aliquis inuenitur mendax: confundit. Eccl. 37. Ante omnia sermo verax etc. Sed sicut omnia in veritate vobis locutus sum id ē sicut predicavi vobis veritates: ita gloriatio nostra que fuit ad titum de vobis veritas facta est id est inuenta est vera. Alia ratio est ex parte corinthiorum. Nam amici desiderant ut illi quos diligunt ab omnibus diligant. Quia huius titus diligebat corinthios propter eorum deuotionē. ideo de hoc apostolus gaudebat. Et ideo dicit apud. Et viscera eius etc. Quis dicat. Non solum gaudeo quod inuentus sum verax: sed etiam quod viscera eius id est viscerosa charitas eius et nimis amor abundantius quā ante in vobis esset. ex quo vidi profectum vestrum. Vel abundantius quā in alijs Eph. 6. Induite vos sicut electi dei etc. Materiam autē gaudij manifestat ex duobus scilicet ex obedientia et ex reuerentia. Ex obedientia quidem cum dicit. Reminiscētis omnium vestrum obedientiam quā obedienter sibi obtemperastis. In quo etiam et laudauit vos. 1. reg. 15. Melior est obedientia etc. Eccl. 3. Filij sapientie ecclesie iustorum. Ex reuerentia autē cum dicit. Quomodo in timore scilicet filiali non seruili interioris animi et tremore corporis excessistis eum. Gal. 4. Testimonium enim vobis etc. Et quod ita habuistis vos ad eum gausus sum quod verax inuentus sum et ipse diligat vos. Unde gaudet quod in omnibus confido de vobis. Non solum in bona voluntate sed etiam in bonis operibus in futuro quod bene vos habeatis. Heb. 6. Confidimus de vobis meliora et vicini ora salutis.

Capitulum octauum

Notam aut vobis facimus fratres gratiam dei que data est in ecclesijs macedonie. et quod in multo experimento tribulationis abundantia gaudij ipsorum fuit. et altissima paupertas eorum abundauit in diuitias simplicitatis eorum. Quia sicut virtutes testimonium illis reddo et supra virtutem voluntarij fuerunt cum multa exhortatione obsecrantes nos gratiam et communicationem ministerij quod sit in sanctos. Et non sicut spauimus: sed semetipsos dederunt. primum domino. deinde nobis pro voluntatem dei. ita ut rogarem titum: ut quēdam modum cepit ita et perficiat in vobis etiam gra-

tiam istam. Sed sicut in omnibus abundantis fide et sermone et scientia et omni sollicitudine insuper et charitate vestra in nos: ut et in hac gratia abundantis. Nō quasi imperans dico. sed pro aliorum sollicitudine etiam vestre charitatis ingenium bonum comprobans.

Postea iam exhortatione ad bonum in generali: hic cōsequenter exhortat eos ad quoddam bonum particulare scilicet ad largitionem collectarum pro sanctis qui erant in hierusalē. Nā sicut act. 15. dicit et apud tangit ad gal. 2. Apud impose runt paulo et barnabe ut proponerent verbum salutis gentibus exhortando eos ad subuendendum sanctis qui erant in hierusalē qui venditis omnibus et positis ad pedes apostolorum in maiestate erant paupertate. et ad hoc inducit eos ad presens. Ubi duo facit. Primo inducit eos ad dandum. Secundo monet ad modum dandi ut scilicet cito et abundantanter dent. et hoc. 9. ca. ibi. Nā de ministerio etc. Circa primum duo facit. Primo tractat de collectis dandis. Secundo de ministris pro quos huiusmodi collecte hant ibi. Gratias autē deo qui dedit etc. Circa ea primum duo facit. Primo inducit eos ad dandum. Secundo excludit excusationem ibi. Si enim voluntas prompta est etc. Inducit autē eos ad dandum triplici. Primo exemplo aliorum qui dederunt. Secundo exemplo christi ibi. Scitis enim gratiam domini nostri etc. Tertio ex ipsorum propria voluntate ibi. Hoc enim vobis utile etc. Circa primum tria facit. Primo ponit exemplum. Secundo ostendit se primum ab hoc exemplo ibi. Ita ut rogarem titum etc. Tertio monet ut ipsi hoc exemplum sequantur ibi. Sicut in omnibus abundantis etc. Circa primum sciendum est quod apud ad hoc ut corinthijs liberaliter tribuatur proponit eis macedones in exemplum. Et comendat eos quā ad duo. scilicet quā ad patientiam in aduersis. Secundo quā ad liberalitatem in donis ibi. Et altissima paupertas etc. Circa primum sciendum est quod apostolus inducit eos ad elemosinas ut veritas istorum crescant. et ideo in illo tempore hoc fecit quod possunt mereri scilicet in tempore gratie. tunc enim elemosine meritoze sunt. Et hoc est quod dicit. Notam vobis facimus gratiam id est gratiam donum dei scilicet elemosinam largitionem. et dicit hoc esse gratiam. quod quicquid boni facimus est ex gratia dei: que quidem gratia non est data istis sed mihi in quantum scilicet ex mea peccatione et sollicitudine et monitione macedones ad hoc moti sunt Eph. 3. Ubi autē omnia unius sanctorum ministerio etc. Data est in quantum mihi in ecclesijs macedonie id est apud fideles macedonie. Que quidem gratia est quā ad duo. scilicet quā ad patientiam: quod in multo experimento etc. Ubi ponit conditiones patie pfecte. Una est quod homo sit constans ita quod nec timore tribulationis deiciatur: sed nec etiam in ipso tribulationis experimento. Et ideo dicit quod in multo experimento tribulationis scilicet constantes fuerunt. Alia est quod in ipsis tribulationibus gaudeat sicut legitur de beato Laurentio: et quā ad hoc dicit. Abundantia gaudij ipsorum scilicet macedonum fuit. Jac. 1. Omne gaudium existimate etc. Ro. 12. In tribulatione gaudentes etc. Vel in multo experimento tribulationis: non quam ipsi passi fuerunt: sed quā viderunt pati in macedonia abundantia gaudij ipsorum fuit. Item secundo gratia est quā ad liberalitatem in elemosinis. Et quā ad hoc dicit: Et altissima etc. Ubi duo facit. Primo ponit eorum liberalitatem. Secundo exponit quod dixerat ibi. Quis sicut virtutes etc. Dicit ergo primo. Nō solum fuerunt patientes in tribulationibus scilicet macedones. sed etiam fuerunt liberales. quod altissima id est maxima paupertas eorum vel nobilissima. Scdm glo. facit paupertatem altam eleuatio spūs supra res temporales et contemptus earum. Et sic istorum paupertas altissima erat quod non habebant diuitias et contemebant eas Jac. 7. 8. 11